

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Uigesimaq[ui]nta de officijs clericoru[m] incipie[n]do ab ostiario [et]
asce[n]dendo vsq[ue] ad ep[iscopu]m. Circa mediu[m] distinctionis
inchoat. xij. precepta regule apostolice. Et p[ro]sequit ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62466](#)

Perlectio. **M** Casus. Hoc cap. dividit duas partes. In prima offendit Iudiciorum que officia pertinente ad singulos ordines. In secunda ibi: si sunt ordinariae, offendit quod quatuor dignitates debent esse sub episcopo in ecclesia maior: feliciter archidiaconus, archipresbyter, presbiter, plusmarius, et thesaurarius. Et que ad ipsos pertinent: et quibus preponantur.

Nota
littere

Cognita, nota quod querere possunt? ea qd sunt non nota: ut. xij. distinctio. quae neferat. gratia qd pudebita. et qd sunt no-

qui tui sermo studuit gratias

ago deo: et solicitudinem offici

ci pastoralis impendit. qua-

liter et quo ecclesiastica officia

ordinantur, perquisit: et ly-

omnia pudentie tue sunt cogni-

ta: tñ qd affectu fraterno me

consilis, et parte qua valeo ex-

pediam: et de omnibus ecclesie

gradibus quid ad vñtuque qd

pertinet eloquar. **H** d ostia-

plum dicit et omnia que sunt in tu-

ta extraq custodiat: fideles

recipiat: et comunicatos et in-

fideles recipiat. **H** d exerce-

stam perit excommunicatos me

mouere renovere, manusq su-

per ener gummios et carechul-

menos in excommunicando impos-

nere. **H** d acolythus perit et

preparatio luminestrum in sa-

cario ipse cereum portat: ipse

suggerit pro eucaristia sub-

diaconi preparat. **H** d psal-

missam pertinet officium can-

endi: scilicet dicere benedicione-

s, laudes, sacrificium, re-

sponsoria, et quicquid per-

nit ad canendum peritiam.

H d lectorem perit lectio-

nes, pronuntiare: et ca que pro-

phete vaticinarunt populus

predicare. **H** d subdiaconus

pertinet calicem et patenam

ad altare christi deferre, et le-

uitis tradere: eisq ministrare:

vicecolum quoq et aquam

mantile et manutergium tene-

re: episcopo presbyteris et le-

uitis pro laudis ante altare

manibus aquam prebere.

H d diaconum pertinet affi-

stire sacerdotibus et ministrare

in oibis que aguntur in sa-

cramentis chyfris in baptismo

sicut in confirmatione, et patena et

calice: oblationes quoq infer-

re dilponere in altari: compo-

ner etiam mensam dñi: acq-

uertere: crucem ferre: et predi-

care euangelium et apostolum: ad

populum: nam sicut lecto-

ribus venit testamentum, tra-

dictacionibus nouum predica-

re cepti est: ad ipsum quoq

pertinet officium precium: et

recitatio nomini: ipse pre-

monet aures habere ad deus-

ipse bonatur clamare: ipse

donat pacem: et ipse annun-

ciet. **H** d praefterum perti-

net sacrifici corporis et san-

guinis dñi in altario dei confi-

cere: orationes dicere: et bñdi-

cere dona del. **H** d epm per-

met ballicarum colectatio, vñ-

ctio altaris: et consecratio chyf-

maris: ipse predicta officia et

ordinariae ecclesiasticae distri-

buit: ipse sacras dignes bñdi-

cere: et dñ eius pcester vñtuq

in singulis ordinibz: iste tñ est

precoordinator in cunctis. **C**lat-

sunt ordinia et ministraria cleri-

cor: qd autem pontificale, in archidiaconi cura, pri-

mecrij et thesaurarii sollicitu-

dine diuiditur. **A**rchidiaco-

nus em iperat subdiaconibus

et leuitis, ad que sibi pertinēt

ministeria: ordinatio vestiēti

altaris et leuitis: cura incisi: et

sacrificij necessariae sollicitu-

dio: qd leuitarū ad ppsm euan-

gelium legar: qd pieces dicar,

seu responsoria in dñis diebz:

aut solenitatis decaret. So-

llicitudo quoq parochiarū et

ordinatio et iuria ad eiusde-

modi sacrificij portandi ad altare.

Et iuris, hic videlicet archidiaconi habeant ordi-

nariam iurisdictionem: et qd possint militare clericos et

suspendere vel excōmunicare: vt. lxx. distinc. si in pie-

bibus, et extra de penit. licet. et qd de eis p. ad hoc. et

de eis delega. up. ma-

eo. et de pieben. re-

ser. et ex. et ex. et ex.

st. cum. venient. et

Arg. corra. ry. q.

vij. nullius. et ex. et ex.

off. archi. ca. et ex.

v. vicario. et ex.

epi. v. j. cap. i. et

ergo habet delega-

com. iurisdictionem.

ad. vid.

hoc. dico qd archi-

diaconus habet ordinari-

am iurisdictionem.

et quod legitur er-

tra de off. archi. ca.

intellig. cum archi-

diaconus ordinarii cr-

estendebat manu ad eis

qd sibi non posse

peccare ant ex officio et

ministerio cuiusdam iuris

scripta vel generali

meritis aliorum et con-

stituta illius modo

ce. Nec ob qd dictum

ut esse vicarius un-

epi: qd nubilorum

est ordinario iuris-

dictum: na et vitam et

alcul. ecclie per de-

probem: de monas-

ticis. Sic videlicet

vicarii iudicabat

ordinarium: et p. et

q. ex eo p. iste tñ est

precoordinator in cunctis. **C**lat-

sunt ordinia et ministraria cleri-

cor: qd autem pontificale, in archidiaconi cura, pri-

mecrij et thesaurarii sollicitu-

dine diuiditur. **A**rchidiaco-

nus em iperat subdiaconibus

et leuitis, ad que sibi pertinēt

ministeria: ordinatio vestiēti

altaris et leuitis: cura incisi: et

sacrificij necessariae sollicitu-

dio: qd leuitarū ad ppsm euan-

gelium legar: qd pieces dicar,

seu responsoria in dñis diebz:

aut solenitatis decaret. So-

llicitudo quoq parochiarū et

ordinatio et iuria ad eiusde-

modi sacrificij portandi ad altare.

Et iuris, hic videlicet archidiaconi habeant ordi-

nariam iurisdictionem: et qd possint militare clericos et

suspendere vel excōmunicare: vt. lxx. distinc. si in pie-

bibus, et extra de penit. licet.

re. sed si habet

ordinariam iuris-

dictum: et extra de pie-

bente. re. rente.

anteriorum. Item alia ratione videtur hoc, quia non debet quinque officia negotia cognoscere; ut dicatur, ergo est pedaneus iudex: ut. C. de peda, iudic. viti. sed pedanei indices delegati sunt: ut. C. de peda, iudic. i. penit. Item quia episcopus hoc officium delegari alius: ut. r. quest. i.

b. Colletas. Sicut orationes.
c. Sismum. Id est pulatio campanarum.
d. Eodus. Id est cinctus organo, vel sine eo.
e. In vib. Sicut archidiaconus extra vibem: ut supra dictum est.

pertinent curam: p. reparandas diocestanis basilicis ipse suggester sacerdoti: ipse inquirit parochias cuius iussione epi- er ornamenti et res ballicari, et parochiarum genti et liberta- tum ecclesiastica epi idem refert: collectam pecuniam de communione ipse accipit, et episcopo defert, et clerici pro partibus partes ipse distribuit.

Ab archidiacono nuntiantur epo excessus diaconorum, ipse denunciat sacerdoti in sacra- to ieiuniiorum dies atque solen- nitatum: et ab ipso publice in ecclesia predicatur, quando ipso archidiaconus absens est, vi- cens eius diaconus sequens adimpler. **A**rchipresbyter vero se esse sub archidiacono, eiusque precepis sicut epi sui sciat se obedire: et quod specialiter ad eius ministerium pertinet super oes pueris in ordine positos curam agere, et al- fiducem in ecclesia stare: et quando epi sua absentia contigerit, ipse vice eius missari solemnia celebet, et collectas dicat: vel cui ipse inuenerit.

Ad pri- merum pertinent acolythi, excoelesti psalmista auctoritate, et auctoritate psalmorum propter sacerdotum: ipso vite ho- nestate: et officium cantandi, et peragendi solletere: lectio- nes, psalmos, laudes, responsoria officiorum: quae clericorum dice- re debent. **D**ido quoq; et mo- dus canendi in choro, et sole- nitate et tpe. **O**rdinatio quoq; pro luminarib; deportandis. **S**i quid etiam necessarium fuerit pro reparatione basilica- rum que sunt in vib; ipse de-

signatur. **A**rchipresbyter. **I**n quibus vocat iste decanum. **L**ectorum, in capite, sed ille est archipresbyter ruralis.

m. Clericos. Ci- uitatenes.
n. Basilicatos.
o. Custodes ba- silicarum.
p. Matriculam. Id est tabu- lam, nam in mat- ricali con- sumatur, et ceo. ar.

Allit
accipit.
l. bl. con-
silia faciat ser-
vicio, et ar-

Aut lege id est dicte, et est ar- liter aurum capolle. **L**anu- ra equi
re dignum est.
Ordinatio. polle
Id est ut ordinet digni-
tate ad basilicaz:
filius diaues et can-
delas.

A Et hoc epa.
Hec est recunda para pueris distin- in qua pueris de or- dinatione presby- terorum et diaconi- noum.

Audire.
r. Oportet.
s. T. Monita. Id est coheratione.
t. Discipline. id est regulam viue- dicit, si q. sicut.

Audire episcopum at- tentius oportet: et ab ipso sufficiere doctrinam fit- det: monita autem vite a pres- byteris inquirere: a diaconi- bus vero ordinem discipline. **S**acerdos quoq; virtutum hu- merum orario ambulet. Dia- conus vero sinistrum tantum, ut ad ministerium expeditius discurrat. **U**nde in concilio Toletano cap. i.

Conare trutia unum tantu- paucum orario amittit.
Allum orarium, id est poter leutram gestare in sinistro humero. **I**n-

ceptio crimi- nis. **J**udic. fan.

Capita. Osteo-

quale in quelbet

ordine sunt exami-

nandi clerici et ordinandi: nunc statim ut ipso ad. xij. cariam tractat ex quibus ordinibus quis valcat primo.

Ser: z qui post lapsum vel maleat reparari: z quibus empis
deici mereant: z quo accusante z quibz testificantibus
positum conunciari: et sub quo indice situs absolutorio
vel dannandi. Et incipiendo ab epo, p. equitir. xiiij. ca-
spice regule. Primum ca. est, oportet epm esse irrepre-
hensibilem vel si

ij.ps. ne criminis. Sed si
piano criminis quad
libet peccator mo-
tale vel veniale ex
deliberatione per-
dona vel sine: de q
dicat. Secundum pene
tra manuam est. Et
sed talio eligatur
enim comparatio-
ne ceteri greci dic-
tur. Secundo dic-
tur crimen accusa-
tione et condemnatio-
ne dignitatis; vel in-
famia criminis.
Qui autem dicit opus
epz et fine criminis,
intelligit post ba-
pinum, et non ante.

2 Quis a Propter qd.

ppter **a** qd orat, id est predicat.
dexteria autem parte opus ha-
bere liberavit; ut expeditius ad
ministerium sacerdotalem recur-
rat. **L**unc autem per singulos
gradus ordinis recurrentes:
qui ex quib[us] ordinib[us] in quenam
gradum confundendre possint;
qui post lapsum valeant repa-
rari, vel qui non quib[us] culpis a
proprio gradu mereantur dei-
ci: quo accusante fulsi: testifi-
cantibus possint coniungiri: cu-
m sententia sint abfoliendu-
vel dannandi: bocuter consideremus.
Al pnum a ponti-
ficali gradu incipiente: qua-

tracar
vias ad
L. dist. p.
ordinem
devenit
reperit
eade et
ordinam
a di-
lere,
vias ad
diffin-
ctio, si q-
alia inf-
ponit in
distrin-
ctio, v-
vel in
causis
inciden-
tia s-
ut, v-
t, q-
tur in
glo, fin
c. Beuerat. Id est vifg ad ri, causam.

dat se ponit, eti-
bus de m-
transire. Mi-
nang, b. C. Atque. Ab
hoc loco vifg ad
et, disti, assignat
aplicat re-
giule, que lo-
pus distingueantur.
et pertinet hic tra-
causis vifg ad ri-
causam assignan-
do quales i-
quilibet ordine et ex e-
t in que debet vio-
moueri, q- lapsi va-
leant reparari, q-
non; et sub quoq-
dicta quibus ac-
cuseatur, q- sub quoq-
dicta sine ligatu vel ab solvendi. si qua autem alia inter-
ponit, incendia sunt, v. in, vi, vii, viii, ix, et, ri, causis. Con-
tinua, haecem ostendit quales sunt praeponit, et quae
sunt examinandi, num ante ostendit quales in quo-
libet ordine debent ordinari, 30. de fan.

scripti. Secuti-
ligeret inuestigemus, aposto-
li regulam? secuti quam in hu-
iustodis et Timotheo et Ico-
nib[us] scribit dicens. Soporet episco-
pum irreprehensibilem esse id
est non obnoxium reprehendi-
tionis, hoc ad Timothei ter-
tio. Ad titum autem primo
scriptor episcopi sine crimi-
ne esse, quod vilbis riony mu-
scibit ad Oceanum, id est
Domine! autem criminis

Re^gula^m apicula^m tis^m cui^m capti^m. **D**icitur Regulam. De sunt. xii. capitula quia p. sequitur. Oportet episcopum esse fine criminis. Unius vobis vis-
rum. Non vinclentum. prudenter. Quatinus. h. oporti-
vit. p. ducere. Doctorem. Non perculserem. Non litigio-
giolum. Non cupidum. Domini sue bene p. positum.
Non neophyti^m. **E**t ad initio tempore scribitur.
f Nomine autem. Statuimus vobis exponere autho-
ritatem apf. oportet epim esse fine criminis. alij qd
plures significantur. iunia nomina crimen; et iecit he-
qdum quin significatio nescient: ego non sibi
gno nisi in artus. Dicunt enim quandogm criminis omni-
deictum sine mortale fine ventile*sue* et deliberatione
pocedat pse exigitur. **T**unc quod videtur. Demo-

sine crimine visit, et hanc significacionem immitit ibi
mune autem criminis. Quod ergo dicitur crimen infamia
procedens ex crimen: prout ibi fumitur in ep'la ad Ti-
tum. Quod ergo dicit crimen soli id qd ex deliberatione
procedit: sine illud sit morale, siue veniale: prout ibi su-
muntur criminis.

quodlibet peccatum intelligitur, unde in eadem eppla b*bie* ro, dicit: res contra naturam penitentia est ut sine peccato aliis sit; sed talis reprobatio cuius comparatione ceteri greci dicantur. In epistola vero ad Titum crimen vocatur criminalis peccatum vel "criminalis" sciam, unde ibi legitur: crimen est querela, id est peccatum accusatio et damnatione dignus. Quia autem in epm eligitur enim qui in epm eligitur: non ante baptismum, sed post baptismum intelligendum est: ut a previdelic baptismatis nullus criminellio modo sis crimen, solum ita quod est de summa depravitate propter sui sumptus et causam. Sed unde exemplum est quod crimen est mortale, quia remissio et mortalia debetur per misericordiam: neminem in purgatorio, nec via processionalium regi in celibus. S. C. Crimina, in precedente argumentate.

lue baptismatis et criminis conscientia metuens respondeat. Unde Ieron. scriptus in eadem epistola ad Titum. Criminis appellatio alias latente parecplectes omne per peccatum quod est deliberatione pectat. Unde Beda in eius epistola Jacobi. Peccata que ex ignorantia vel infirmitate humana committuntur, dicit p. precipit alterum confiteri: quia facile demittuntur. Quaecumque vero sunt in deliberatione: non nisi per penitentiam. I. inc. delictum dicat ei men: tu accipit in precedenti autopoezie: et si hoc fere nullus est idoneus: tunc deponit. I. pene deponit. I. t. c. p. prec. p. dicit ppter deas t. c. p. prec. t. c. p. prec. 3d. i. m. qui fuit sanctificatus vero vel est post hoc sacramenta- ramentum. I. Ser. Sacra q. i. q. i. m. in facilius.

Criminis appellatio. **C**asus. Pontitur terra acceptio huius nominis crimen. Dicitur enim crimen quod liberum mortale peccatum vel veniale quod ex deliberatione procedit: non detulerit nisi per pententiam. Quo vero procedunt ex infirmitate vel ignorancia, precipit Ia-

ro procedunt ex infirmitate vel ignorantia, peccati
aliterum confituntur, qd. facile dimittuntur.
m. ¶ Late. Sed latime impulsa: nomine autem, te-
mum mortale et veniale quod est deliberante
procedit.
n. ¶ Ex ignorantia. Scilicet venialis peccata.
o. Quidam facili. Quia etiam laico possumus ea con-
fiteri, quibus habebatur copia discordie: dicit mortaliter non
contribuerit nisi faceretur, omninoque posse habere non
est copia: illas laico possumus ea confiteri: ut de peni-
tentia. Sicut, q. cum penitent. et confess. vi. qui vult.
ide facili. q. per operationem dominicanam: vel per doc-
tormyiam: vel per modicum ieiunium: vel per affi-
nem aquae benedictae dimittuntur: vi. de penitent. biffin-
tium, q. de quotidiani et diffus. vi. qui vult. et de confessar.
biffini, q. aquam.

a **C** hinc etiam. Respicit ad id quod dixit: si ex delibera-
tione. Joan.

Criminale id est cultus assiduis et contemptis
vitandi veniale non fiat mortale.⁷ non enim videtur qd id
quod est veniale possit fieri mortale; quia fini opinionem
ipsorum nihil potest
permuttere
nisi vel dicere qd
mentale et mortale
non sunt species pec-
catorum sed contra
etiam August. ait. Nullus pec-
catum est adeo veniale qd non
fiat criminale dum placet.
Ita haec nonnulli significarunt que

Arias ea demum significat quem commissa ad damnacionem sufficit. Multa enim ex deliberatione procedunt quae si sepius reterata, et in consequence furent deducta quibus grauen pot mozen: non tam eternalter perdit: quia et si quadam ratione criminis appellentur: ramen mortiferi a capitalia non sunt. Vnde de Augustinus in homilia de igne purgatorio expones verba Apollonii ad. scilicet quae super hoc fundamentum edifica-

deitate. **R**ecipes nominis, si bene possit quare accepio huius nominis crimen; sed si non possit confutari ad damnationem et deponit nominem: non tam infamia, et obfuscatum in hoc dicitur, si peccata sunt mortalia et que venialia: et quidam ex his emundant mortalia que per penitentiam purgantur ut venientia in purgatorio post mortem. Et dicit p[ro]p[ter]e[ius] q[uod] lumen magnanimaverunt de signat: per fenestrinae, per stipulae, tunc minima intelleguntur.

C Super hoc.
3 Et quod sit fides,
potest dicere quis
fidei patet. Ilicet qd
pot fide sumptus
venialiter peccare
nisi, noluntur; sal-
uis est.

D Ligna. per
hoc inimicorum genera veniali. ligna vocat grauiorla
malitia; fenus: stipula; lignum. ligna em diut: sun-
tis igne: feni: feni diutius qd stipula.

E Non capitalia, hac autoritate dicunt quidam q
nihil pro mortali peccato punitur igne purgatorio

sed tñ pro ventili. Alijs dicunt q. si aliquis cepit penitentia-
tere pio mortali, non perficit hie penitentiam, perficit ne ali-
eiam in purgatorio. sed si hic non est contritus demora-
tus in, non purgabit p. illa in purgatorio. sic videt. Buz. hic purga-
tio. velle. d. p. morti. d. s. peccatum. et casuic puniti er de toro p.
penitent. ditum. vt. mortali
rationem facere videamus) p. citi. p. citi.

rationem facere videamus
beauter dicam? que illa sunt
sacrilegiū, homicidū, adulste-
rium, fornicatio, falsum testi-
monium, rapina, furrum, fu-
perbia, iniuria, auaritia, et si
longo tempore reneatur tra-
cidua, et educatās si laudia fit.
F *E* **C** Non alia sc̄z
qui sine mortalia:
que venalia.
G *E* **C** P. s. fatē,
H *E* **C** Ebubis,
q̄nq̄s eft mēs oblī-
uios et hec eft pena
non eft aliqd peca-
tūs; ut p. y. q. f. fa-
us. q. q. q. q. q. q. q.

in eorum numerum computatur. Quicunque enim aliquo de peccatis se dominari coquerebantur: et non seipsum digne emendauerunt: si haberent spatum, longo tempore penitentiam non egenter: t' largas elemosias non erogauerunt: et a peccatis ipsius non abstinuerunt: illo transiit oigne de quo apostolus ait, purgatione poterit: sed eterna illam flammam sineculo regredio cruciabit. Quae autem sunt minuta, licet omnibusque ratio fuisse, scimus quia longior est ratio.

ta fuit: tamē quia longū est vi-
rem punitio, opus est ut ex
eis vel alio nominemur. Quo-
tiens aliquis in cibo aut in po-
plus accipit? ex neccesse est,
ad minora peccata nouerit pti-
nere: quotiens plus loquunt
se oportet; plū facit, tū expedit;
opotione rāndere, iunctimē

quoriens pauperes impo-
ne peretes exasperat: quoriens
cum sit sanus corpore, atque le-
uium tibi prandere voluerit:
aut somno deditus tardine
ad ecclesiam furgit: quoniens
excepto filio cum deo letio
pro eo suam cognoverit: quo-
tiens in carcere positos tar-
dus requisiuit: et infirmos
tardus visitauerit. Si di-
scordes ad concordiam re-

uocare neglexerit⁹. Si plus
9 vir non potest cognoscere vno¹⁰ quin venialiter pec-
cerit; ut dixi, dist. ritij. nerui.
o Ed cliderio. Supple z causa reddendi debit.
p Neglexerit, hoc est in pietato mortale: ut. re. dist.
piedimutus.

